

Föredragningspromemoria

Statsrådets principbeslut om ett frivilligt åtgärdsprogram för den biologiska mångfalden i skogarna 2026–2040

1. Beslut

Enligt statsrådets principbeslut av den 16 april 2026 genomförs det frivilliga åtgärdsprogrammet för den biologiska mångfalden i skogarna (METSO) med hjälp av 18 åtgärder. De beskrivs i denna föredragningspromemoria.

Programmet har beretts på bred bas genom samarbete mellan olika förvaltningsområden och intressentgrupper. En separat beredningspromemoria har gjorts upp för arbetet. Statsrådet anser att resultaten av METSO-programmet hittills visar att målen för tryggheten av den biologiska mångfalden i skogarna kan uppnås på ett samhälleligt godtagbart sätt med frivilliga metoder. Erfarenheterna från den tidigare programperioden har beaktats när statsrådets beslut utarbetades.

1.1. METSO-programmet 2008–2025

METSO-programmet (handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland) har åren 2008–2025 genomförts genom statsrådets principbeslut. Utgångspunkten för METSO-programmet har varit att skyddet är frivilligt för markägarna. Programmet har i stor utsträckning varit godtagbart för intressentgrupperna, vilket har inverkat positivt på naturskyddet i allmänhet. Med hjälp av programmet har man bland annat kunnat utveckla nätverket av naturskyddsområden, utveckla naturvärden i ekonomiskogarna, förbättra kunskapsunderlaget för utvärdering och utveckling av åtgärderna samt förbättra samarbetet mellan skogs- och miljöorganisationerna, utbildningen av intressentgrupperna och kommunikationen. Urvalet av metoder har varit mångsidigt.

METSO-programmet har genomförts i samarbete mellan miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet. NTM-centralerna och Finlands skogscentral har ansvarat för de praktiska åtgärderna. Olika intressentgrupper har i stor utsträckning deltagit i genomförandet. Största delen av landskapet Lappland samt de östligaste och nordligaste delarna av landskapen Kajanaland och Norra Österbotten har lämnats utanför det geografiska verksamhetsområdet för permanent skydd inom METSO-programmet. Finlands skogscentral har beviljat miljöstöd för hela landet.

En slututvärdering av METSO-programmet har gjorts och slutsatserna i den har varit tillgängliga för beredningen av den nya programperioden.

1.2. METSO-programmets anknytning till andra centrala strategier och program

METSO-programmet genomför EU:s strategi för biologisk mångfald och förordning om restaurering av natur samt den nationella restaureringsplanen. Programmet anknyter till Finlands internationella åtaganden om biologisk mångfald. Programmet har också anknytning till andra nationella program och strategier som rör biologisk mångfald.

Statsrådet fattade 2021 ett principbeslut om Helmi-programmet. Enligt det ska ett beslut om en fortsättning på det självständiga METSO-programmet beredas innan giltighetstiden för statsrådets principbeslut om METSO-programmet löper ut. I beredningsarbetet beaktas erfarenheterna från det nuvarande METSO-programmet och Helmi-programmet.

I regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering Ett starkt och engagerat Finland (nedan regeringsprogrammet) har man förbundit sig att fortsätta METSO- och Helmi-programmen.

2. METSO-programmet 2026–2040

2.1. Programmets längd och inriktning

METSO-programmet genomförs 2026–2040. Med tanke på målen delas programmets genomförandeperiod in i två perioder: 2026–2030 och 2031–2040. Under den första perioden uppfylls de kvantitativa mål för skogliga livsmiljöer som presenteras i Helmi-programmet samt andra mål och åtgärder som presenteras i detta beslut. Målen för den andra perioden härleds från den nationella restaureringsplanen.

Under den första perioden av METSO-programmet, när den nationella restaureringsplanen har färdigställts, görs en översyn av åtgärderna och målen, där programmets mål samordnas med målen i den nationella restaureringsplanen. I översynen beaktas att det frivilliga myrskyddet från och med 2031 i Helmi-programmet kombineras med målen i METSO-programmet.

METSO-programmet genomförs i hela landet, men med fokus på södra Finland. Genomförandet av programmet grundar sig på skydd och naturvård av objekt som erbjuds frivilligt av markägarna.

Åtgärd 1:

Åren 2026–2040 genomför miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet METSO-programmet i hela landet. Programmets genomförandeperiod delas in i två perioder: 2026–2030 och 2031–2040. METSO-programmets mål för 2031–2040 uppdateras utifrån resultaten från början av perioden samt målen och åtgärderna i den nationella restaureringsplanen. Samtidigt beaktas eventuella andra ändringsbehov.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet

Övriga deltagande aktörer: livskraftscentralerna, Finlands skogscentral, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet

2.2. Samarbete mellan METSO-programmet och livsmiljöprogrammet Helmi

Statsrådets principbeslut om Helmi-programmet ställer upp funktionella och kvantitativa mål för restaurering och naturvård av skogliga livsmiljöer i skyddade områden för två perioder: 2021–2025 och 2026–2030. Åtgärderna för skötsel och restaurering av skogliga livsmiljöer som finansieras av miljöministeriet ingår i livsmiljöprogrammet Helmi under METSO-programmets första period 2026–2030. Naturvårdsåtgärderna i skogliga livsmiljöer som finansieras av jord- och skogsbruksministeriet genomförs inom ramen för METSO-programmet.

Målen för skogliga livsmiljöer 2021–2025 kommer nästan att uppnås före utgången av 2025. Enligt skrivningarna i Helmi-programmet är bedömningen utifrån rödlistningen av naturtyper och arter att de nuvarande insatserna för att trygga skogarnas biologiska mångfald ska fortsätta efter 2025 i ökad omfattning och med större effekt än de nuvarande åtgärderna. De delar av målet för miljöförvaltningens restaurerings- och skötselåtgärd för skogliga livsmiljöer 2021–2025 i Helmi-programmet som inte uppnåtts läggs till de mål för 2026–2030 som fastställts i statsrådets principbeslut om Helmi-programmet.

Åtgärderna i båda programmen planeras och genomförs så att programmen samarbetar intensivt och uppfyller målen för olika livsmiljöer och identifierade koncentrationer av biologisk mångfald. I alla organisationer som genomför programmen fästs uppmärksamhet vid att stärka samarbetet och kommunikationen mellan programmen samt vid en ändamålsenlig harmonisering av uppföljningen och rapporteringen.

Åtgärd 2:

Miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och de regionala aktörer som verkställer programmen främjar målen för restaurering och skötsel av skogliga livsmiljöer så att METSO- och Helmi-programmen bildar en verksamhetshelhet som är oberoende av gränserna mellan förvaltningsområdena och som är effektiv och kostnadseffektiv. Vid planeringen av restaurerings- och skötselåtgärder för livsmiljöerna beaktar de regionala aktörerna de livsmiljöer och metodurval som omfattas av båda programmen.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet

Övriga deltagande aktörer: livskraftscentralerna, Finlands skogscentral, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet

2.3. Naturvetenskapliga urvalskriterier och utveckling av dem

För METSO-programmet har man utarbetat naturvetenskapliga urvalskriterier med hjälp av vilka de myndigheter som genomför programmet kan inrikta åtgärderna för att trygga skogliga livsmiljöer som är värdefulla för mångfalden på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Särskilt urvalskriterierna för det permanenta skyddet har tillämpats sedan 2008 och de har uppdaterats 2016. Urvalskriterierna stöder de beslut som fattas för att trygga mångfalden både i skyddsområden och ekonomiskogar, men de är inte avsedda att tillämpas som strikta regler eller normliknande begränsningar. De omfattar de livsmiljöer och strukturella drag som är viktigast med tanke på mångfalden i skogarna.

Naturvetenskapliga urvalskriterier har fastställts för tio livsmiljöer som lämpar sig för METSO-programmet:

1. Lundar
2. Moskogor som är viktiga med tanke på den biologiska mångfalden
3. Torvmarker som är viktiga för den biologiska mångfalden
4. Skogar kring vattendrag
5. Lövsumpskogor och svämskogor
6. Skogbevuxna berg, stup och blockfält
7. Livsmiljöer med skogar på kalkberg och ultrabasisisk mark
8. Solexponerade åsar
9. Trädbevuxna vårdbiotoper
10. Mångfaldsobjekt vid landhöjningskusten

Åren 2026–2030 i början av programperioden kan man i METSO-verksamhetsområdet (hemiboreala, sydboreala och mellanboreala skogsvegetationszonen) fortsätta att använda de nuvarande urvalskriterierna (Syrjänen m.fl. 2016). För att förbättra effektiviteten kan tillämpningen av urvalskriterierna effektivteras regionalt med hjälp av sektorstyrning. Vid tillämpningen kan man granska konnektiviteten, närheten till skyddsområden och regionala koncentrationer och behov av att trygga livsmiljöerna samt skötsel, restaurering och återetablering.

Urvalskriterier för frivilligt skydd på privat mark i norra Finland

METSO-programmet genomförs i hela landet, men programmets fokus är på södra Finland.

I METSO-programmets naturvetenskapliga urvalskriterier saknas urvalskriterier för permanent skydd av skogarna i den nordboreala vegetationszonen. I norra Finland inriktas åtgärderna för frivilligt permanent skydd i första hand på objekt i gamla skogar och skogar i naturtillstånd i enlighet med kriterierna i statsrådets beslut (statsrådets principbeslut 20.3.2025, MM/2024/57).

Avgränsningarna av gamla skogar och skogar i naturtillstånd görs som ändamålsenliga helheter. I praktiken kommer man överens om skyddsgränserna i förhandlingar med markägarna, där bland annat fastighetsgränser och terrängformer beaktas.

Vid valet av objekt kan man från fall till fall också gynna sådana sällsynta livsmiljöer som är typiska endast för den nordboreala zonen eller områden där de mest betydande förekomsterna med tanke på mångfalden finns. Exempel på sådana objekt i rikkärrs- och lundområden samt i kalkpåverkade skogar.

Finlands skogscentral tillämpar fortfarande urvalskriterierna för METSO-programmet (Syrjänen m.fl. 2016) för beviljande av miljöstöd även i norra Finland.

Habitatdirektivets naturtyper i METSO-programmet

Den nationella restaureringsplanen kan medföra ett behov av att precisera urvalskriterierna för METSO-programmet. En granskning i anslutning till detta kan göras först när restaureringsplanen är klar.

Åtgärd 3:

- A. De naturvetenskapliga urvalskriterierna för METSO-programmet som uppdaterades 2016 används fortfarande av miljöministeriet inom verksamhetsområdet för METSO-programmet 2008–2025. Jord- och skogsbruksministeriet fortsätter att tillämpa urvalskriterierna i hela landet.
- B. I norra Finland inriktar miljöministeriet permanent skydd i första hand på objekt i gamla skogar och skogar i naturtillstånd enligt kriterierna i statsrådets principbeslut. Skyddsgränserna utarbetas i samarbete med markägarna som ändamålsenliga gränser.
- C. Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet gör de eventuella kompletteringar och preciseringar som restaureringsplanen förutsätter av de naturvetenskapliga urvalskriterierna i METSO-programmet. Kompletteringarna görs för hela landet.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet

Övriga deltagande aktörer: Finlands miljöcentral och de intressentgrupper som deltar i METSO-programmets uppföljningsgrupp

2.4. Utveckling av nätverket av naturskyddsområden på privat mark

I METSO-programmet utvecklas nätverket av naturskyddsområden på privat mark genom att tillämpa de naturvetenskapliga urvalskriterierna på markaffärer (naturvårdslagen 108 §) och genom att inrätta privata naturskyddsområden (naturvårdslagen 47 §) i hela landet. Markaffärer och privata skyddsområden är metoder för permanent skydd. Utvecklingen av nätverket av naturskyddsområden grundar sig på markägarnas frivillighet. De årliga målen för permanent skydd fastställs i enlighet med statsbudgeten.

Frivilligt skydd av skogar i naturtillstånd och gamla skogar på privat mark i enlighet med EU:s strategi för biologisk mångfald är en del av utvecklingen av nätverket av naturskyddsområden i enlighet med METSO-programmet. Skyddet av objekt i naturtillstånd och objekt som uppfyller de nationella kriterierna för gamla skogar prioriteras i programmet.

När målet för utvecklingen av nätverket av naturskyddsområden på privat mark fastställs är utgångspunkten det preliminära skydds målet på 40 000 hektar som gäller METSO-programmet i Helmi-programmets principbeslut för 2026–2030. Utöver det preliminära målet i Helmi-programmet beaktas i METSO-programmet också statsrådets principbeslut från 20.3.2025 Kriterierna för naturskog och definitionen av urskog i Finland genom att öka den målsatta arealen med 10 000 hektar. Det totala målet för 2026–2030 blir således sammanlagt 50 000 hektar. Skydds målet för privat mark omfattar i detta sammanhang förutom privatägda områden även områden som ägs av kommuner och församlingar.

Det frivilliga myrskyddet, som för närvarande ingår i Helmi-programmet, blir en del av METSO-programmet när Helmi-programperioden löper ut. Inom myrskyddet kommer man särskilt att fokusera på de nationellt viktigaste myrobjekten, kompletteringarna av nätverket av skyddsområden och områden som är viktiga med tanke på restaureringsåtgärderna.

Målen för utvecklingen av nätverket av skyddsområden för perioden 2031–2040 och samtidigt för hela programperioden fastställs när den nationella restaureringsplanen är klar. Målet för skyddet av skogliga livsmiljöer som härletts ur den nationella restaureringsplanen och den del av METSO-programmets mål för 2026–2030 som eventuellt inte kommer att uppnås utgör målet för utvecklingen av nätverket av naturskyddsområden under den senare delen av METSO-programmets programperiod. När målet uppdateras ska man också beakta överföringen av genomförandet av myrskyddet från Helmi-programmet till METSO-programmet från och med 2031.

De kvantitativa målen för nätverket av naturskyddsområden för 2026–2030 fördelas mellan de regionala livskraftscentralerna med tillräcklig flexibilitet. Målen för de regionala livskraftscentralerna är riktgivande och preciseras årligen när resultatmålen fastställs och när programarbetet framskrider.

Programmets fokus är på södra Finland, men regional jämlikhet tas i beaktande i genomförandet av programmet. Skyddet riktas till de områden där nätverket av skyddsområden är mest bristfälligt och där den biologiska mångfalden och markanvändningstrycket som hotar den är som störst. Genom valen av objekt strävar man också efter att bilda större helheter i nätverket av naturskyddsområden än i nuläget och förbättra konnektiviteten mellan naturskyddsområdena. I norra Finland koncentreras skyddet särskilt till skydd av skogar i naturtillstånd och gamla skogar som ändamålsenliga helheter. Allmänt taget inriktas skyddet i första hand på objekt vars naturvärden inte kan främjas eller tryggas genom naturvårdsåtgärder i ekonomiskogarna.

Miljöministeriet fastställer de prioriterade områdena för den riksomfattande inriktningen av programmet exempelvis utifrån omfattningen av det nuvarande nätverket av skyddsområden, skogsbrukets intensitet och trycket på att ändra markanvändningen.

Varje livskraftscentral fastställer de regionala prioriteringarna i valet av objekt utifrån områdets viktigaste ekologiska särdrag. Grunderna för de val av objekt som livskraftscentralerna gör utvecklas så att de blir tydligare och man informerar öppet om objekt som prioriteras regionalt inom skyddet. Man fäster allt större uppmärksamhet vid kostnadseffektiviteten och den ekologiska effekten i utvecklingen av nätverket av naturskyddsområden.

Åtgärd 4:

- A. Miljöministeriet och livskraftscentralen utvecklar nätverket av naturskyddsområden på privat mark utifrån det arealmål som fastställts i Helmi-programmet samt principbeslutet om gamla skogar och skogar i naturtillstånd på sammanlagt 50 000 hektar 2026–2030. Målen för 2031–2040 härleds från resultaten från första delen av programperioden och den nationella restaureringsplanen när den nationella planen är klar. Myrskyddet enligt Helmi-programmet blir en del av utvecklingsmålen för nätverket av naturskyddsområden 2031–2040, vilket beaktas vid fastställandet av arealmålet. Livskraftscentralerna ansvarar för genomförandet av programmet.
- B. För programmet fastställer miljöministeriet riksomfattande prioriterade områden som fungerar som riktgivande grunder för fördelningen av anslaget. Prioriteringarna uppdateras under programmets gång och på det sätt som förändringarna i verksamhetsmiljön förutsätter.
- C. De regionala livskraftscentralerna fastställer prioriteringarna för valet av objekt inom sitt verksamhetsområde. Här beaktas de regionala särdragen i naturen samt hotfaktorerna i anslutning till bevarandet av objekten. Miljöministeriet styr utarbetandet av regionala mål för inriktningen vid livskraftscentralerna.
- D. Vid sidan av urvalskriterierna för METSO-programmet utvecklar miljöministeriet och livskraftscentralerna tillsammans en metod för att jämföra kostnadseffektiviteten i skyddet av de objekt som erbjudits. Metoden förbättrar transparensen, förutsägbarheten och en jämlik behandling av markägarna vid valet av objekt. Metoden tillämpas regionalt.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, livskraftscentralerna

Övriga deltagande aktörer: intressentgrupper

2.5. Utveckling av nätverket av naturskyddsområden på statens mark

I enlighet med regeringsprogrammet skyddar regeringen de av statens återstående gamla skogar i naturtillstånd som uppfyller de nationella kriterierna. Enligt Forststyrelsens ägarpolitiska riktlinjer som godkändes 2024 inventerar Forststyrelsen potentiella skogar som uppfyller de nationella kriterierna för gamla skogar och skogar i naturtillstånd, lämnar objekt som uppfyller kriterierna utanför skogsbruksåtgärderna samt föreslår att de skyddas. Under inventeringen bedriver Forststyrelsen inte skogsbruk på objekt som sannolikt uppfyller kriterierna för gamla skogar och skogar i naturtillstånd. Inventeringarna ska vara klara efter fältsäsongen 2026.

Riksdagen godkände i den tredje tilläggsbudgeten för 2024 Forststyrelsens överföring av cirka 32 000 hektar markegendom från grundkapitalet till balansräkningen för de offentliga förvaltningsuppgifterna för naturskyddsändamål. Objekten är representativa gamla skogar som har god konnektivitet till det befintliga nätverket av skyddsområden. Objekten hade tidigare hört till Forststyrelsens områdesekologiska nätverk. En del av objekten är vidsträckta ödemarksområden på flera tusen hektar som till en betydande del uppfyller kriterierna för gamla skogar i statsrådets principbeslut. I samband med beredningen av ärendet har man uppskattat att den sammanlagda arealen av de objekt som föreslås bli skyddade på statens mark uppgår till cirka 80 000–90 000 hektar.

De gamla skogar och skogar i naturtillstånd som uppfyller kriterierna skyddas permanent. De objekt som inte uppfyller kriterierna för gammal skog, men som uppfyller kriterierna för naturobjekt i Forststyrelsens miljöguide, behandlas som naturobjekt och kompletterar Forststyrelsens områdesekologiska nätverk.

Förhandlingar om inventeringen av gamla skogar och skogar i naturtillstånd inom samernas hembygdsområde hålls i enlighet med 9 § i sametingslagen.

Åtgärd 5:

- A. Forststyrelsen inventerar före slutet av fältsäsongen 2026 potentiella gamla skogar och skogar i naturtillstånd på statens mark i enlighet med statsrådets principbeslut (20.3.2025). Söder om samernas hembygdsområde finns det uppskattningsvis 80 000–90 000 hektar skog som uppfyller kriterierna, varav cirka 32 000 hektar redan är skyddade. Målen för skyddet av statens mark 2031–2040 härleds från den nationella restaureringsplanen när den nationella planen är klar.
- B. Forststyrelsens styrelse gör framställningar till jord- och skogsbruksministeriet om skogar i naturtillstånd och gamla skogar som skyddas med stöd av naturvårdslagen när inventeringarna från fältsäsongerna 2025 och 2026 är klara. Utifrån Forststyrelsens förslag bereder jord- och skogsbruksministeriet regeringens propositioner om överföring av områden från tillgångar som omfattas av Forststyrelsens avkastningskrav till annat eget kapital som används av Naturtjänsterna.

Ansvariga aktörer: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet

Övriga deltagande aktörer: Forststyrelsen

2.6. Utveckling av det områdesekologiska nätverket på statens mark

Det ekologiska nätverket av statens mark består av naturskyddsområden och värdefulla naturobjekt och andra specialobjekt i mångbruksskogarna samt de ekologiska förbindelserna mellan dem. Det primära syftet med den områdesekologiska planeringen är att upprätthålla och förbättra arternas förflyttning och spridning mellan de livsmiljöer som är gynnsamma för dem. Skogsbruket och den övriga markanvändningen är begränsade i dessa områden. Områdena kan också stå utanför skogsbruksåtgärderna.

Målet med den områdesekologiska planeringen är också att trygga mångbruket av skogarna och utövandet av naturnäringar. I planeringen kartläggs därför viltets livsmiljöer, landskapsvärden och kulturobjekt. I norra Finland är rennäringens behov viktiga. Möjligheterna att använda naturen för rekreation beaktas särskilt i områden som är viktiga för turismen.

Områdesekologisk planering ingår i Forststyrelsens skogsplaneringssystem. Datainsamlingen sker genom riktade terränginventeringar och genom att samla in information i samband med skogsplaneringen. På så sätt uppdateras nätverket kontinuerligt som en del av skogsexperternas dagliga arbete. Dessutom utnyttjas också till exempel tillgänglig information om objekt som samlats in av andra aktörer.

Åtgärd 6:

- A. Forststyrelsen fortsätter att utveckla den områdesekologiska planeringen utifrån utvecklingsförslagen i Naturresursinstitutets utvärderingsrapport. När metoden utvecklas fäster man uppmärksamhet vid ökad transparens och en långsiktig bedömning av effekten.
- B. Kartläggningar av arterna i de statliga mångbruksskogarna och det områdesekologiska nätverket främjas genom Forststyrelsens egna projekt och samarbetsprojekt.
- C. Forststyrelsen kompletterar det områdesekologiska nätverket i fråga om naturobjekt som uppfyller kriterierna i Forststyrelsens miljöguide och som hittats i samband med inventeringen av gamla skogar och skogar i naturtillstånd, kartläggningarna av arter samt skogsplaneringen.

Ansvariga aktörer: jord- och skogsbruksministeriet
Övriga deltagande aktörer: Forststyrelsen

2.7. Naturvård och mångfald i ekonomiskogarna i privata skogar

Naturvården i ekonomiskogarna främjas i METSO-programmet 2026–2030 med hjälp av miljöstöd (20 §) samt stöd för naturvård och hyggesbränning (22 och 23 §) i enlighet med lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket (71/2023) (nedan metka-lagen).

I Helmi-programmet har man ställt upp preliminära mål för att trygga den biologiska mångfalden i privata ekonomiskogar med miljöstöd (20 000 ha) och naturvårdsprojekt (2 000 ha) i METSO-programmet 2026–2030. Målet att trygga den biologiska mångfalden i privata skogar som ställts upp i METSO-programmet för 2008–2025 uppnåddes inte före utgången av 2025 och därför läggs den del (cirka 13 000 ha) som inte har genomförts till det preliminära arealmålet för miljöstödsavtalen inom Helmi-programmet. Arealen följs upp kumulativt.

Miljöstöd

Skogsägare kan ansöka om miljöstöd enligt skogsbrukets incitamentsystem för temporärt skydd av skog, planering och genomförande av naturvårdsåtgärder i samband med skyddet samt för kostnader som föranleds av beredningen av avtal om miljöstöd.

Tjänsteleverantörer inom skogsbranschen bereder ansökningar om miljöstöd med fullmakt av skogsägarna. Finlands skogscentral stöder beredningen av ansökningar om miljöstöd genom att utbilda och informera tjänsteleverantörer och skogsägare inom skogsbranschen. Finlands skogscentral informerar skogsägarna om möjligheterna till miljöstöd.

En skogsägare som får miljöstöd förbinder sig att inte avverka skog eller utföra skogsvårdsarbeten i skogen i 10 år, men det är möjligt att genomföra naturvårdsarbeten enligt en plan som godkänts av Finlands skogscentral på miljöstödsobjekten. De objekt som finansieras med miljöstöd är i första hand trädbevuxna särskilt viktiga livsmiljöer i enlighet med 10 § i skogslagen samt livsmiljöer med betydande mångfaldsvärde som omfattas av METSO-programmet. Objekt som uppfyller kriterierna för gamla skogar och skogar i naturtillstånd skyddas i regel med permanent skydd.

Utöver det 10-åriga avtalet om miljöstöd utreds som ett möjligt alternativ också ett 20-årigt avtal. Ett 20-årigt avtal kan komma i fråga exempelvis på platser där mångfaldsvärdena utvecklas långsamt och man vill trygga utvecklingen på längre sikt.

När miljöstödsobjekten avgränsas strävar man efter att skapa ekologiskt enhetliga helheter. Efter att avtalsperioden är slut fortsätter nyttjandet av området på det sätt skogsägaren önskar, med undantag för objekt som avses i 10 § i skogslagen. Skogsägarna ska erbjudas olika skyddsalternativ efter att avtalsperioden har löpt ut.

Naturvårdsprojekt och hyggesbränning

En skogsägare kan ansöka om stöd enligt skogsbrukets incitamentsystem för skötsel och istandsättning av livsmiljöer och restaurering av skogs- och myrlivsmiljöer samt för att förhindra eller reparera skador på vattendrag som orsakats av tidigare skogsdikningar.

Tjänsteleverantörer inom skogsbranschen planerar och genomför naturvårdsprojekt med fullmakt av skogsägarna samt hjälper skogsägarna med ansökan om naturvårdsstöd. Finlands skogscentral stöder tjänsteleverantörer inom skogsbranschen med att bereda och genomföra

naturvårdsprojekt genom utbildning och information. Finlands skogscentral informerar och utbildar skogsägare om möjligheterna med naturvårdsprojekt.

Finlands skogscentral utarbetar allmänna naturvårdsplaner med skogsägarnas medgivande och gör upp projektansökningar. Via projektansökan väljs genomförare för naturvårdsprojekten. Dessa gör upp en åtgärdsplan och genomför projekten samt hjälper skogsägaren att ansöka om naturvårdsstöd.

Som naturvårdsprojekt som genomförs inom ramen för METSO-programmet räknas skötsel och restaurering av lundar och solexponerade miljöer. Det är också möjligt att planera och genomföra skötseln av lundar och solexponerade miljöer i samband med miljöstödet så att man samtidigt ansöker om både miljöstöd och stöd för planering och genomförande av skötseln. I den nationella restaureringsplanen kan det uppstå ett behov av att precisera de arbetslag som genomförs som naturvårdsprojekt i skogliga livsmiljöer.

Övriga iståndsättnings-, skötsel- och restaureringsåtgärder för livsmiljöer, såsom restaurering av myrar och anläggning av våtmarker, i områden som genomförs enligt skogsbrukets incitamentsystem är en del av livsmiljöprogrammet Helmi 2026–2030.

Skogsägaren kan få stöd för skäliga kostnader för planering och genomförande av naturvårdsarbeten. Naturvårdsprojekten omfattar 10 års skötsel- och underhållsskyldighet. För att göra skötseln av lundar och solexponerade miljöer mer sporrande för skogsägaren inleder jord- och skogsbruksministeriet och Finlands skogscentral ett pilotförsök med resultatbaserade stöd enligt skogsbrukets incitamentsystem (metka-stöd) år 2026 gällande skötsel av lundar och restaurering av myrar. Genom ett pilotprojekt med en resultatbaserad stödmodell söker jord- och skogsbruksministeriet lösningar på utmaningarna i skogsbrukets incitamentsystem för skötsel av lundar. Hyggesbränning av solexponerade livsmiljöer kan genomföras som naturvårdsprojekt eller hyggesbränningsprojekt.

Stödsystemet för skogsbruket stöder också hyggesbränning på föryngringsytor, vilket främjar den biologiska mångfalden genom att producera lämpliga livsmiljöer för arter som är beroende av bränd ved. I hyggesbränningsprojektet bränns det avverkningsavfall och de naturvårdsträd som lämnats kvar på avverkningsområdet. Skogsägaren kan ansöka om metka-stöd för hyggesbränning av föryngringsytor för att främja den biologiska mångfalden. Stödet för hyggesbränning består av arealersättning för hyggesbränningsarealen och inkomstbortfall till följd av att naturvårdsträden bränns.

Tjänsteleverantörer inom skogsbranschen planerar och genomför hyggesbränningsprojekt samt hjälper skogsägarna med ansökan om stöd för hyggesbränning.

Åtgärd 7:

- A. Jord- och skogsbruksministeriet och Finlands skogscentral tryggar den biologiska mångfalden i privata skogar med miljöstöd på sammanlagt 33 000 hektar, som omfattar 20 000 hektar nya miljöstödsavtal och cirka 13 000 hektar areal som inte genomförts under den föregående METSO-perioden. Målen för 2031–2040 härleds från resultaten under första delen av programperioden och den nationella restaureringsplanen när den nationella planen är klar.
- B. Jord- och skogsbruksministeriet och Finlands skogscentral tryggar den biologiska mångfalden i privata skogar genom naturvårds- och hyggesbränningsprojekt på sammanlagt 2 000 hektar före 2030. Målen för 2031–2040 härleds från resultaten under första delen av programperioden och den nationella restaureringsplanen när den nationella planen är klar.
- C. Jord- och skogsbruksministeriet utreder möjligheterna till ett 20-årigt miljöstödsavtal som ett tilläggsalternativ till det 10-åriga miljöstödsavtalet.

- D. Jord- och skogsbruksministeriet utreder möjligheterna att ändra det nuvarande stödsystemet för naturvård inom skogsbruket så att det sporrar skogsägarna.
- E. Jord- och skogsbruksministeriet förbereder sig på att utveckla metoderna för restaurering och naturvård av skogsnaturlager samt skogsbrukets incitamentssystem på det sätt som den nationella restaureringsplanen förutsätter.

Ansvariga aktörer: jord- och skogsbruksministeriet
Övriga deltagande aktörer: Finlands skogscentral

2.8. Naturvård och biologisk mångfald i ekonomiskogarna på statens mark

Enligt Forststyrelsens ägarpolitiska riktlinjer som godkändes 9.10.2024 fortsätter Forststyrelsen med åtgärder som syftar till att förbättra mångfalden, såsom att lämna kvar naturvårdsträd och beakta naturobjekt, inom ramen för hållbar skogsvård. Resultaten av bedömningen av effekterna av Forststyrelsens områdesekologiska planering beaktas i resultatstyrningen. Forststyrelsens affärsverksamhet effektiviserar åtgärderna för att stoppa utarmningen av arter och naturtyper och förbättrar livsmiljöernas tillstånd bland annat genom att fortsätta genomförandet av livsmiljöprogrammet Helmi, från och med 2026 genomföra METSO-programmet, den nationella strategin för biologisk mångfald samt EU:s eventuella bestämmelser om restaurering i enlighet med den nationella restaureringsplanen.

I Helmi-programmet har man ställt upp kvantitativa mål för naturvården i de statliga ekonomiskogar (=mångbruksskogar) som förvaltas av Forststyrelsen. Dessa mål sträcker sig fram till 2030. Målen grundar sig på den bedömning av behovet av naturvård som gjordes vid Forststyrelsen 2019. De mål för naturvården som presenteras i detta beslut (skötsel av lundar och solexponerade sluttningar samt naturvårdsbränning) överförs till METSO-programmet på basis av arbetsfördelningen enligt Helmi- och METSO-programmen. Däremot ingår restaurering av myrar, avlägsnande av vandringshinder och restaurering av småvatten även i fortsättningen i Helmi-programmet.

Forststyrelsens bedömning av behovet av naturvård har preciserats efter beslutet om Helmi-programmet. Därför är det nödvändigt att uppdatera de kvantitativa målen för skötseln och användningen av lundar och solexponerade livsmiljöer i METSO-programmet.

Bristerna i fråga om information i anslutning till genomförandet av förordningen om restaurering av natur bör till största delen åtgärdas före 2030. Jord- och skogsbruksministeriet har ställt upp som mål för Forststyrelsen att under 2026 delta i att tillgodose de informationsbehov som ska fastställas vid beredningen av den nationella restaureringsplanen. Forststyrelsen kompletterar de informationsbehov om skogsnaturlager som ska fastställas i den nationella restaureringsplanen, så att nödvändiga naturvårdsåtgärder kan inledas utan dröjsmål. De kvantitativa målen för skogsnaturlagerna i naturvården i Forststyrelsens mångbruksskogar 2031–2040 fastställs som en del av genomförandet av den nationella restaureringsplanen.

Åtgärd 8:

- A. De kvantitativa minimimålen för skötseln av lundar och solexponerade livsmiljöer i statens mångbruksskogar fram till 2030 är: skötsel av lundar 95 st. (uppskattning), skötsel av solexponerade livsmiljöer 190 hektar och naturvårdsbränning 2 700 hektar. Målen för 2031–2040 härleds från resultaten under första delen av programperioden och den nationella restaureringsplanen när den nationella planen är klar.
- B. Forststyrelsen kompletterar de informationsbehov om skogsnaturlager som fastställs i den nationella planen i förordningen om restaurering av natur så att nödvändiga naturvårdsåtgärder kan inledas utan dröjsmål.

Ansvariga aktörer: jord- och skogsbruksministeriet
Övriga deltagande aktörer: Forststyrelsen

2.9. Utveckling av nätverket av naturskyddsområden i kommunägda områden

Kommunernas roll som markägare avviker från de privata markägarnas, eftersom kommunerna har möjlighet att styra markanvändningen med hjälp av planläggning. Kommunägda skogar är föremål för förväntningar och skyldigheter bland annat när det gäller att ordna rekreationsområden för kommuninvånarna. I enlighet med naturvårdslagen har kommunerna också en skyldighet att främja naturvården inom sitt område.

Typiskt för kommunobjekten är ofta att man kombinerar skyddet och användningen för rekreationsändamål samt att man bygger leder och konstruktioner. Vid skötseln av kommunägda skogar som används för rekreationsändamål tillämpas ofta lättare skogsvårdsmetoder än vid skötseln av ekonomiskogar och de omfattas inte nödvändigtvis av ekonomiska avkastningsmål. Ett rekreationsområde som används för många ändamål kan stödja den biologiska mångfalden även om inget naturskyddsområde inrättas.

Ersättningar för skydd av kommunernas skogsobjekt inriktas på områden som huvudsakligen används för skogsbruk. För kommunägd mark anvisas inget separat kvantitativt mål för utvecklingen av nätverket av skyddsområden. Objekt som uppfyller urvalskriterierna i METSO-programmet och som kommunerna skyddar med stöd av naturvårdslagen räknas med i programmets övergripande mål för permanent skydd av privat mark.

För de kommunägda skogarnas roll i METSO-programmet är det viktigt att samordna de ekologiska konsekvenserna och användningen för rekreationsändamål. Utöver ersättningarna för skydd har miljöministeriet riktat medel till kommunerna även via understöden för rekreationsområden och i Helmi-programmet via ansökningarna om specialunderstöd från Kommun-Helmi. För iståndsättning, naturvård och restaurering av värdefulla försämrade livsmiljöer kan statligt stöd beviljas enligt prövning i enlighet med naturvårdslagen och inriktningarna på livsmiljöer i Helmi-programmet. Kommunerna har utarbetat egna naturskyddsprogram och främjat den biologiska mångfalden på många olika sätt.

I METSO-programmet utreds i samarbete med kommunerna möjligheten att skapa ett incitament för att främja målen för mångfalden som en del av skogarnas olika användningsformer. Målet kan exempelvis vara att inrätta gemensamma METSO-områden tillsammans med andra kommuner eller andra skogsägare för att bilda större helheter. Metoderna kan vara informationsstyrning eller utveckling av olika finansieringselement för kommunobjekt som en del av mer omfattande mål för biodiversiteten.

Åtgärd 9:

- A. Kommunerna kan erbjuda sina objekt till METSO-programmet för permanent skydd i enlighet med naturvårdslagen. Ersättningar för skydd inriktas i regel på områden som används för skogsbruk i kommunerna.
- B. Miljöministeriet och Kommunförbundet/kommunerna granskar tillsammans finansieringskanalerna som helhet för utveckling av nätverket av naturskyddsområden och användningen av områdena för rekreationsändamål samt stöder utnyttjandet av olika finansieringsmöjligheter för att främja det regionala mångfaldsarbetet. I utvecklingsarbetet beaktas också Helmi-programmets mål och genomförandemetoder samt redan identifierade koncentrationer av biologisk mångfald.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, livskraftscentralerna
Övriga deltagande aktörer: Kommunförbundet, kommunerna

2.10. Pilotförsök med miljörelaterade anbudsförfaranden

I regeringsprogrammet konstateras ett behov av att utreda graderingen av ersättningsnivåerna i METSO-programmet enligt naturvärdena samt ordnandet av miljörelaterade anbudsförfaranden. Resultatbaserade stöd enligt skogsbrukets incitamentssystem, som för närvarande utvecklas inom jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, tillgodoser delvis detta. Miljöministeriet har låtit Tapio Oy och Naturresursinstitutet utreda hur miljörelaterade anbudsförfaranden kan ordnas som en del av utvecklingen av nätverket av naturskyddsområden. I utredningen har man övervägt sätt att bemöta verkställandet av skrivningen i regeringsprogrammet. I METSO-programmet testas och utvecklas åtgärder i enlighet med utredningen med hjälp av pilotprojekt.

Åtgärd 10:

Inom ramen för den nationella lagstiftningen genomför miljöministeriet och livskraftscentralerna ett eller flera pilotprojekt där man prövar och utvecklar graderingen av de ersättningsnivåer som betalas för skydd enligt naturvärdena samt ordnandet av miljörelaterade anbudsförfaranden.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, livskraftscentralerna
Övriga deltagande aktörer:

2.11. Informationsstyrning och utbildning

Främjande av naturvården i ekonomiskogar inom skogsvården

Genom naturvård i ekonomiskogar kan man upprätthålla sådana strukturella variationer i skogsnaturen som skapar förutsättningar för de arter som är typiska och livskraftiga för livsmiljön.

Skogsbrukets åtgärder för att stödja den biologiska mångfalden har främjats genom erfarenheter från bland annat de riksomfattande rekommendationerna för skogsvård och olika projekt. För att främja den biologiska mångfalden är det viktigt att skötseln av skogarna konsekvent stöder tryggheten av mångfalden.

Målen i förordningen om restaurering av natur förutsätter bland annat att praxis för att förbättra tillståndet i lundar, på trädbevuxna myrar och i åsskogar som förekommer i skogsbruksområden stärks i samband med praktiska skogsbruksåtgärder. Rekommendationerna om naturvård och användningen av olika metoder ska utökas ytterligare inom det praktiska skogsbruket. Samtidigt ska man förbättra kvaliteten på naturvården i ekonomiskogarna och öka skogsägarnas kännedom om naturvårdens möjligheter och alternativ samt skogsbranschen aktörers kunskaper om naturvårdsmetoder, förfaranden och material som stöder naturvården.

Det krävs aktiva åtgärder för att tillägna sig och integrera ny kunskap i skogsvårdens vardag. Detta förutsätter exempelvis att informationsinnehållet i kommunikations- och utbildningsmaterialen skraddarsys så att det lämpar sig för markägare och aktörer inom skogsbranschen.

Åtgärd 11:

- A. I uppdateringarna av rekommendationerna för skogsvård fästs särskild uppmärksamhet vid åtgärder som främjar uppnåendet av ett gott tillstånd i skogliga livsmiljöer. Först uppdateras rekommendationerna för lundar, åsskogar och trädbevuxna myrar. Genom utbildning, rådgivning och kommunikation effektiveras genomförandet och inriktningen av naturvårdsåtgärderna enligt rekommendationerna för skogsvård.
- B. Informationsstyrningen för att förbättra läget för skogsindikatorerna i förordningen om restaurering av natur effektiveras.

Ansvariga aktörer: jord- och skogsbruksministeriet

Övriga deltagande aktörer: miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands skogscentral, Tapio Oy, övriga intressentgrupper

Utveckling av naturinformation som presenteras i tjänsten MinSkog.fi

Naturinformation om arter och naturtyper behövs i synnerhet för att identifiera och trygga mångfalden samt för noggrannare planering av skogs- och naturvårdsåtgärder. Naturinformation används exempelvis också för uppföljning av skogsvårdens hållbarhet, planering av vattenskyddet och identifiering av risker för skogsskador.

Finlands skogscentral producerar naturinformation om särskilt viktiga livsmiljöer i enlighet med 10 § i skogslagen. Markägarna får information om objekten i 10 § i skogslagen samt om andra värdefulla livsmiljöer samt om viss naturinformation som andra myndigheter producerar via tjänsten MinSkog.fi. Genom att öka den naturinformation som presenteras i tjänsten kan man förbättra effekten av naturvården i ekonomiskogarna. Omfattande naturinformation förbättrar markägarens möjligheter att fatta faktabaserade beslut om att trygga och främja den biologiska mångfalden. Närmare information om naturobjektens läge och kvalitet ökar skogsaktörernas och livskraftscentralernas möjligheter att tillhandahålla metoder för frivilligt skydd och naturvård för markägarna.

Skogs- och naturinformationen ska stödja produktionen av åtgärdsförslag för restaurering och naturvård samt genomförandet av den nationella restaureringsplanen. Produktionen av information om naturtyperna, deras tillstånd samt möjligheterna till restaurering och naturvård ska utvecklas och informationen måste göras till en del av tjänsten MinSkog.fi. I samband med planeringen av restaurering och naturvård behövs information om naturtyper med försämrat tillstånd och via tjänsten kommer objektens ägare i fortsättningen att få information om möjligheterna att främja naturvården på sina egna marker.

Åtgärd 12:

- A. Finlands skogscentral förbättrar kvaliteten och omfattningen på naturinformationen om objekt enligt skogslagen.
- B. Finlands skogscentral utvecklar informationsproduktionen av geografisk information som beskriver naturtypernas tillstånd och möjligheterna till restaurering och naturvård samt gör denna geografiska information till en del av tjänsten MinSkog.fi.

Ansvariga aktörer: jord- och skogsbruksministeriet

Övriga deltagande aktörer: Finlands skogscentral

Utbildning av aktörer inom skogsbranschen

De aktörer som genomför METSO-programmet ska känna till de åtgärder som främjar den biologiska mångfalden i skogarna och deras ekologiska grunder. Aktörerna ska ges tillräckliga färdigheter att främja mångfalden och METSO-programmet i sitt eget arbete. Det förutsätter att utbildningsprogrammen ständigt hålls aktuella. De organisationer som genomför METSO-programmet sörjer för kompetensutvecklingen hos sin egen personal.

Utbildningar för aktörer inom skogsbranschen och stöd för beredningen är beprövade metoder och de utgör en viktig del av stödet till nya aktörer i början av beredningen av miljöstödet. Utbildning och stöd ordnas enligt behov. Man informerar på olika sätt om beredningen och utbildningen för aktörer inom miljöstödet. Målet är att öka antalet aktörer som utför naturvårdsarbeten.

Genom utbildning, kommunikation, anvisningar och åskådliggörande exempel strävar man efter att påskynda igångsättandet av och ökningen av antalet naturvårdsprojekt som startats av skogsägare.

Åtgärd 13:

- A. Finlands skogscentral ordnar årligen utbildning om hur ansökningar om miljöstöd och naturvårdsprojekt bereds för aktörer inom skogsbranschen i form av webb- och fältutbildningar. Utöver utbildningarna erbjuds aktörerna också annat stöd för beredningen av ansökningar om miljöstöd. På Finlands skogscentrals webbplats upprätthålls anvisningar för uppgörande av ansökan om miljöstöd och ansökan om naturvårdsstöd samt anvisningar för de miljöstödsobjekt och krav på livsmiljön som ska finansieras. Exempel på naturvårdsarbeten som stöds finns på Finlands skogscentrals webbplats.
- B. Finlands skogscentral aktiverar aktörerna att delta i miljöstöds- och naturvårdsprojektutbildningar samt i utbildningar i användning av geodatamaterial bland annat vid aktörsmöten och genom kommunikation via flera kanaler.

Ansvariga aktörer: Jord- och skogsbruksministeriet

Övriga deltagande aktörer: Finlands skogscentral

2.12. Kommunikation

METSO-programmets kommunikation stärker programmets synlighet i samhället och lyfter fram de metoder som METSO-programmet erbjuder skogsägarna. Målet med kommunikationen är också att öka kunskapen om den biologiska mångfalden i skogarna.

METSO-programmets kommunikation stöder fullgörandet av nationella och internationella förpliktelser i anslutning till den biologiska mångfalden, såsom EU-förordningen om restaurering av natur. I planeringen och genomförandet av kommunikationen samarbetar man med Helmi-programmet. Ett mål är att integrera METSO-programmet i den offentliga debatten om att förbättra naturens tillstånd och trygga den biologiska mångfalden. Genom kommunikation värnar man om ett starkt varumärke och kännedom om METSO-programmet. Med hjälp av kommunikationen görs också METSO-programmets framsteg och uppnåendet av dess mål kända.

De riksomfattande kommunikationsgrupperna för METSO-programmet och livsmiljöprogrammet Helmi slås samman till en grupp som omfattar båda de frivilliga programmen. Målet med sammanslagningen är att planera och samordna programmets gemensamma kommunikation,

förbättra kommunikationens omfattning, tillgodose intressentgruppernas informationsbehov och minska den administrativa bördan.

De centrala målgrupperna för kommunikationen är utöver skogsägarna och personer som genomför METSO-programmet även beslutsfattare, medier, intressentgrupper samt andra yrkespersoner inom skogs- och miljöbranschen. METSO-programmets webbplats (Metsonpolku.fi) är en central kommunikationskanal. I genomförandet av kommunikationen utnyttjas metoder och kanaler som är ändamålsenliga med tanke på målgrupperna och målen.

Särskild uppmärksamhet fästs vid den regionala och lokala kommunikationen till skogsägare och personer som genomför METSO-programmet. De lokala aktörerna spelar en central roll i den regionala kommunikationen.

Åtgärd 14:

- A. De riksomfattande kommunikationsgrupperna för METSO och livsmiljöprogrammet Helmi sammanslås av miljöministeriet till en grupp som omfattar båda de frivilliga programmen.
- B. Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet drar tillsammans upp riktlinjer för de riksomfattande kommunikationsåtgärderna inom METSO- och Helmi-programmet. Kommunikationsgruppen genomför den riksomfattande kommunikationen. De lokala aktörerna spelar en central roll i den regionala kommunikationen.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet

Övriga deltagande aktörer: Finlands skogscentral, livskraftscentralerna, Forststyrelsen, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, övriga intressentgrupper

2.13. Organisering av METSO-programmet och samarbete

Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet styr METSO-programmet inom sina förvaltningsområden. Förvaltningsområdena samarbetar intensivt med myndigheterna i genomförandet av programmet.

Inom miljöministeriets förvaltningsområde genomförs METSO-programmet av regionala livskraftscentrum. Livskraftscentralerna ska säkerställa programmets verksamhetsförutsättningar. Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde genomförs METSO-programmet på privat mark av Finlands skogscentral och i statsägda områden (mångbruksskogar) av Forststyrelsen. Finlands skogscentral ska säkerställa programmets verksamhetsförutsättningar i privata skogar.

Ovannämnda regionala aktörer samarbetar med intressentgrupperna. De regionala aktörerna kan anskaffa de resurser som behövs för genomförandet av programmet som köpta tjänster samt främja genomförandet av programmet med hjälp av annat samarbete.

Livskraftscentralerna och Finlands skogscentral ansvarar för att programmets åtgärder inriktas på ett regionalt verkningsfullt och kostnadseffektivt sätt. Programmets genomslagskraft förbättras också genom samarbete över verksamhetsområdenas gränser. De mest ändamålsenliga metoderna för samarbete med intressentgrupperna fastställs regionalt med beaktande av programmets mål och områdets särdrag.

På regional nivå sammanslås METSO- och Helmi-programmens regionala arbetsgrupper samt de så kallade LUMO-grupperna, som behandlar frågor som gäller den biologiska mångfalden på landskapsnivå, på ett ändamålsenligt sätt till en regional grupp som behandlar metoderna för att trygga och förbättra den biologiska mångfalden samt inriktningen av dem.

Sammanläggningen av de regionala grupperna främjar informationsflödet, effektiviserar användningen av arbetstid inom den offentliga förvaltningen samt gör det möjligt att samordna åtgärderna inom de regionala prioriterade områdena. Genom sammanslagningen eftersträvas också synergieffekter med de regionala skogsprogrammen.

Åtgärd 15:

- A. Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet utarbetar årligen mål för genomförandet av METSO-programmet för livskraftscentralerna, Finlands skogscentral och Forststyrelsen.
- B. På regional nivå sammanslås METSO- och Helmi-programmens regionala samarbetsgrupper samt de så kallade LUMO-grupperna, som behandlar frågor som gäller den biologiska mångfalden på landskapsnivå, på ett ändamålsenligt sätt till en regional grupp som behandlar metoderna för att trygga och förbättra den biologiska mångfalden samt inriktningen av dem.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, livskraftscentralerna, Finlands skogscentral, Forststyrelsen

Övriga deltagande aktörer: intressentgrupper

2.14. Forsknings- och utvecklingsbehov

Forsknings- och utvecklingsprojekten förbättrar kunskapsunderlaget för tryggheten av mångfalden. METSO-programmet har spelat en central roll i utvecklingen av naturvården i ekonomiskogarna 2008–2025. I programmets utvecklingsprojekt har man skapat verktyg och ökat skogsägarnas och yrkespersonernas kompetens med hjälp av utbildning, rådgivning och kommunikation. METSO-programmets utvecklingsprojekt för naturvård och samarbetsnätverksprojekt har främjat samarbetet mellan skogs- och miljösektorn samt markägarna och olika aktörgrupper. Utvecklingsprojekten för naturvården har på ett innovativt sätt motsvarat de aktuella behoven och förbättrat naturvårdens effektivitet. Projekten har utvecklat samarbete och verksamhetsmodeller för att främja naturvården och skyddet av skogarna, och resultaten av dem kan tillämpas på riksnivå.

Forsknings- och utvecklingsåtgärderna inom METSO-programmet inriktas i fortsättningen på sådana teman som främjar åtgärderna i METSO-programmet och som andra forskningsprogram eller utvecklingsprojekthelheter inte fördjupar sig i. Projektresultaten ska kunna tillämpas på riksnivå och omsättas i praktiken. I forsknings- och utvecklingsverksamheten lönar det sig också att utnyttja gemensam utveckling och genomföra gemensamma projekt till exempel med Helmi-programmet. METSO-programmets forsknings- och utvecklingsprojekt kan stödja verkställandet av förordningen om restaurering av natur med hjälp av projekt som främjar den biologiska mångfalden i skogliga livsmiljöer.

Programmets forsknings- och utvecklingsteman kan vara exempelvis:

- utveckling och precisering av urvalskriterierna för METSO-programmet för att stödja genomförandet av den nationella restaureringsplanen
- förbättring av skyddets effekt och kostnadseffektivitet
- uppföljning av hur programmet accepteras och faktorer som påverkar markägarnas beslutsprocess för att trygga den biologiska mångfalden
- sammanslagning och integrering av skogsbruket och åtgärderna för biologisk mångfald
- utveckling av informationssystem och geografisk information
- förbättring av naturvårdens effektivitet och kostnadseffektivitet i ekonomiskogarna samt utveckling av metoderna

Finansieringen av forsknings- och projektverksamheten granskas alltid enligt finansieringsorganisationens anslagssituation och informationsbehov.

Åtgärd 16:

- A. Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet fortsätter att finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som tjänar genomförandet av METSO-programmet. Verksamheten inriktas så att resultaten kan tillämpas på riksnivå, inkluderas i programmets praktiska åtgärder och utnyttjas i genomförandet av förordningen om restaurering av natur.
- B. I METSO-programmet fortsätter jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet projektverksamheten för att utveckla naturvården. Målet är att förbättra effekten av naturvården i ekonomiskogarna samt öka och främja genomförandet av åtgärder som förbättrar livsmiljöernas tillstånd och samarbetet mellan aktörerna. I projekten kan man också främja, utveckla och pröva nya finansieringsmodeller för naturvårdsarbeten.

Ansvariga aktörer: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet

Övriga deltagande aktörer: projektaktörer

2.15. Uppföljning och utvärdering av METSO-programmet

I programmet följer man upp hur dess mål och åtgärder uppfylls. Dessutom granskas programmets genomslagskraft utifrån forskning och utredningar. Uppföljningen och utvärderingen av programmet behövs för att utveckla åtgärderna i programmet och vid behov omfördela resurserna.

METSO- och Helmi-programmets riksomfattande uppföljningsgrupper slås samman. Sammanslagningen av uppföljningsgrupperna tjänar ett effektivt genomförande av båda programmen, effektiviserar användningen av arbetstid inom den offentliga förvaltningen samt främjar samordningen och synergien av programåtgärderna. Sammanslagningen av uppföljningsgrupperna gör det möjligt att behandla mer omfattande ärenden, vilket är ändamålsenligt exempelvis i samband med genomförandet av den nationella restaureringsplanen.

Varje år sammanställs ett kort sammandrag av genomförandet av programmets åtgärder. Rapporteringsförfarandena för METSO- och Helmi-programmen slås samman till en helhet. Finlands miljöcentral och Naturresursinstitutet deltar i det praktiska uppföljningsarbetet. I uppföljningen samarbetar man med uppföljningen av EU:s strategi för biologisk mångfald, Helmi-programmet och restaureringsplanen.

Åtgärd 17:

- A. Som stöd för uppföljningen av METSO- och Helmi-programmen tillsätter miljöministeriet en bredbasig uppföljningsgrupp.
- B. Varje år sammanställs ett sammandrag av genomförandet av METSO-programmets åtgärder. Finlands miljöcentral och Naturresursinstitutet deltar i uppföljningen av programmet och rapporteringen av övervakningsresultaten.
- C. En slututvärdering av METSO-programmet görs innan programmet avslutas 2040. Vid behov kan en halvtidsrapport om programmet utarbetas efter att den nationella restaureringsplanen har färdigställts.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet

Övriga deltagande aktörer: Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet

2.16. Förnyelse av helheten för geografisk information i miljöförvaltningens naturskyddsområden

Ett av målen i Forststyrelsens Arvo-projekt är att förnya miljöförvaltningens paket av gemensamma geografiska informationssystem för naturskyddsområden (Uljas) som helhet för att genomföra och följa upp METSO-programmet. I projektet utvecklas verksamheten och datasystemen parallellt. Som en del av projektet förnyas också de delar av det geografiska informationssystemet Uljas som stöder markförvärv och besittningsöverföring i tillstånds- och tillsynsverkens, livskraftscentralernas och miljöministeriets skyddsområden samt inrättandet av privata naturskyddsområden. De uppgifter som lagras i de nya systemlösningarna ska stödja uppföljningen av METSO-programmet och insamlingen av basuppgifter om skyddsområdena bättre än tidigare. Genomförandet av projektet grundar sig på en användarorienterad utveckling där man betonar aktivt deltagande av de ansvariga för verksamheten och användarna samt responsens betydelse. Verksamhetsmodellen fortsätter även efter att projektet avslutats. Projektets tidtabell sträcker sig till 2027. Det nya geografiska informationssystemet utvecklas och tas i bruk stegvis genom att möjliggöra kontinuerlig förbättring och utnyttjande av ny teknik.

Åtgärd 18:

Forststyrelsen beaktar METSO-programmets behov i utvecklingen av informationssystemen. Olika organisationer samarbetar aktivt för att olika användares behov av informationssystem ska beaktas med tillräcklig noggrannhet.

Ansvariga aktörer: miljöministeriet, Forststyrelsen, livskraftscentralerna
Övriga deltagande aktörer: Tillstånds- och tillsynsverket

3. Sammanfattning av METSO-programmets åtgärder och kostnader

METSO-programmet förbättrar tillståndet och skyddsnivån för skogsnaturtyper och skogsarter. Effekten är störst i södra Finland i de naturtyper vars skydd och naturvård styrs av urvalskriterierna i programmet. I norra Finland kan man med hjälp av programmet i fortsättningen finansiera frivilligt skydd av gamla skogar i naturtillstånd.

Enbart METSO-programmet löser dock inte alla skyddsbehov i skogliga livsmiljöer. Med programmet skapas en möjlighet att förbättra den biologiska mångfalden i skogliga livsmiljöer och höja skyddsnivån i skogarna. METSO-programmet är ett sätt att förbättra den biologiska mångfalden, men en förbättring av den biologiska mångfalden i större skala förutsätter satsningar och deltagande inom alla delområden av samhället. Naturskyddsprojekt som genomförs med privat finansiering, olika lagstiftningsmetoder och åtgärder som olika aktörer vidtar i sin egen verksamhet kompletterar åtgärderna i METSO-programmet.

Programmets viktigaste kostnader för 2026–2030 har uppskattats nedan. De största direkta kostnaderna orsakas av utvecklingen av nätverket av naturskyddsområden. Ökningen av arealen med permanent skydd med 40 000 hektar enligt Helmi-programmet medför kostnader på cirka 300 miljoner euro på basis av de faktiska enhetskostnaderna i METSO-programmet under de senaste åren. Skyddet av objekt i naturtillstånd och gamla skogar på privat mark (uppskattningsvis 10 000 hektar) koncentreras enligt uppskattning till norra Finland och medför kostnader på cirka 50 miljoner euro. Kostnaderna är objektersättning som betalas till markägarna för ekonomiska förluster orsakade av skyddet och de betalas ur miljöförvaltningens anslag.

Ersättningar för miljöstöd och naturvård som betalas av jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde beräknas medföra kostnader på cirka 135 miljoner euro.

Forststyrelsens uppskattade direkta kostnader för inventering av gamla skogar och skogar i naturtillstånd 2024–2026, utveckling av områdesekologisk planering och nätverk samt naturvård i skogsnaturtyper (skötsel av lundar och solexponerade livsmiljöer, hyggesbränning) under perioden 2026–2030 är sammanlagt under 10 miljoner euro.

Kostnaderna för varje åtgärd i programmet har inte uppskattats separat. De är dock relativt små i förhållande till kostnaderna för utvecklingen av nätverket av skyddsområden. Alla åtgärder orsakar inte kostnader, kan täckas genom att rikta om verksamheten eller ingår i olika organisationers omkostnader.

METSO-programmet ger skogsägarna ytterligare ett alternativ för ekonomiskt utnyttjande av sina skogar. Programmet ökar också den allmänna kännedomen om den biologiska mångfalden i skogliga livsmiljöer och för mångfaldsfrågorna närmare aktörerna inom skogsbranschen samt främjar beaktandet av den biologiska mångfalden i samband med praktiska skogsbruksåtgärder.

Skogar som utökar arealen i programmets nätverk av skyddsområden flyttas bort från skogsbruket. Det bör dock observeras att skogar som innehåller skyddsvärden inte har omfattats av skogsbruket i årtionden före skyddsbeslutet, så att skyddsvärdena har kunnat utvecklas i området. Största delen av de skogar som skyddas genom programmet har inte aktivt omfattats av virkesmarknaden. Den årliga skogsarealen för utvecklingen av nätverket av skyddsområden är liten i förhållande till den skogsareal som omfattas av skogsbruksåtgärder. Konsekvenserna av utökningen av skyddsområdena för skogsindustrins virkesanskaffning har undersökts bland annat när man fattade beslut om kriterierna för skogar i naturtillstånd och gamla skogar. De utökningar av skyddsarealen som föreslås i METSO-programmet ligger klart under den nivå som enligt dessa utredningar skulle medföra betydande konsekvenser för virkesförsörjningen på grund av den utökning av skyddsarealen som programmet medför. Den nuvarande finansieringsnivån för METSO-programmet i statsbudgeten räcker inte till för att täcka ovannämnda kostnader 2026–2030. En uppskattning av kostnaderna för hela METSO-programperioden 2026–2040 framgår när den nationella restaureringsplanen är klar. Kostnaderna för METSO-programmet är en del av kostnaderna för verkställandet av förordningen om restaurering av natur. Programmet genomförs inom ramen för statens årliga anslagsramar och de godkända budgetpropositionerna. Programmets finansieringsnivå fastställs genom dessa. När finansieringsnivån blir lägre än behoven finns det möjlighet till tidsmässig flexibilitet i genomförandet av programmets åtgärder.